

אבל יחיד

דברי הספד לשלום קרניאל הי"ד*

המומים אנו מאסון גוש עציון כולו, אולם מות שלום עולה על כולנה.

מות שלום אין לה תמורה ואין לה חילוף. נפצענו במעמקי הלב פצע אשר לא במהרה ירפא. כה דלים אנו באישים מסוגו, והנה נלקח מאתנו הטוב שבחבורה, העידית שבעידית, אוצר מלא כל סגולה וחמדה.

מות הקדושים של שלום הדהים את כולנו. בשביל אלה שידעוהו והכירוהו הרי זו אבדה אישית, אבדת חבר נאמן, ידיד יקר ואישיות נערצה.

עוד בהיותי בגיל צעיר נישא שמו בהערצה בפי "השומר הדתי" ברחבי פולניה. המדריך הצעיר מקרוב נשא בעוז את דגל ההגשמה הקבוצתית בארץ ישראל. ומשעלה ארצה פנה ישר לקבוצה ובמשך שנים הכה בה שרשים. הוא הפך לא רק לאחד מעמודי התווך של קבוצתו, אלא תפס עמדה מרכזית בקבוץ הדתי כולו. טהרו האישי וישרו המוסרי בצרף רצינותו העמוקה ומסירותו המתמדת - סללו לו דרכים ללבבות ולמעשים.

כל אימת שיצא, או יותר נכון הוצא, לעבודה ציבורית מחוץ לקבוצה, השפיע הרבה והצליח מאד. כל מי שבא במגע אתו היה נאלץ להרכין ראש בפני אישיותו האצילה. כך נתחבב ונתייקר על המוני הנוער.

איש מדות תרומיות, ישר לב וישר דרך. עדין רוח ויפה נפש. תפארת שבצניעות, חן שבעונה. ללא התהדרות, ללא "פזוזה". אדם שחותם האמת הפנימית טבוע על כל הליכותיו ביחיד ובציבור.

נפש דתית מלאה רגש וברוכת דבקות. חמימות יהודית טבעית. אף על פי שביטו לא בית חסידים היה, ולימודו - בגמנסיה פולנית, מצא את הדרך לאהבת תורה ולתלמוד תורה לחיבת מצוות ולדקדוקי קיומן.

טהור היית בחייך וקדוש במותך.

צר לי עליך, אחי שלום, יקרת לי מאד. זכרך ישמר בלבי.

פצע מות שלום - לא במהרה ירפא. כה דלים אנו באישים מסוגו, והנה לוקח מאתנו. כה קשה להספיד את היקר והאהוב, אולם מוכרחים לעשות זאת, למען ידעו גם אלה שאינם יודעים עד מה גדולה האבדה, עד מה דלונו באבדנה.

חזון במיטב שנותיו לוקח מאתנו ביד אכזרית. חיים מלאי אמונה ומעשים נצמחו בפתע. שוב לא יקרא שלום לעבודת חוץ. שוב לא יראוהו טרוד בכל דבר גדול או קטן. מנוחת עולמים ניתנה לו

* דברים לזכרו של שלום קרניאל הי"ד, ממקימי כפר עציון, שנפל ב"שיירת העשרה", כ"ח כסלו תש"ח. שלום קרניאל היה ידיד נפש של הרב עוד מימי ביקורו בפולין בסניפי "השומר הדתי".

ומצבת אבן תוקם למראשותיו, וימים רבים יבואו חניכיו על קברו ויזכירו שמו בחרדת קודש, ברעדת נפש.

חופש ניתן לו. חופש ממושך ממושך... אויה לנו!

קרבת הציבור של כפר עציון כולו משכיח את המערכה של בארות יצחק, את העמידה המופלאה של כפר דרום, ומוטלת אפוא עלינו הדאגה [לא] לעמוד על דם קדושינו, שלא לתת להשכיח את קרבנם, להעמיד את זכר גיבורינו לוחמינו וקדושינו בתודעת הדור כולו. נדאג להוציא ספרים וספרונים כדי שדבר הקדושים יגיע לציבור הרחב, ובמיוחד לדור הצעיר שלנו, וידע את גודל חלקו של החלוץ הדתי בכל מערכות הבנין וההגנה, בקוי האש הראשונים של מלחמת קוממיותנו.

יהי שמו וזכרו מקור ברכה: - "ונחך ד' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ, והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו" (ישעיה נח, יא).

אין גמול ואין תמורה לקרבות היקרים - "תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף וגו'" - תחת רבי עקיבא וחביריו: מאי מביאין? (ראש השנה כג, א) - אולם יהיו נא לנו לסמל - "והיה הדם לכם לאת" (שמות יב, יג), וזוהי חובתנו כלפי החיים והמתים גם יחד.

אין אנו מעלים דמותו למעלה משעור קומתו. לא מותו מות קדושים הוסיף לו הילת תפארה, אף לא הגעגועים לעבר, לתקופת הנעורים, לעידן השאיפות והחלומות, הוא שהוסיף כאן מעטה זוהר. כך הכרנוהו וכך ראינוהו תמיד. ולא רק משנותיו האחרונות עת הגיע אל נחלת האבות, בסוף הצורב עת הגיע אל קבר האחים בהרי חברון, אלא גם בשנות הלבטים בכפר פינס, ובשנות הפעולה השוטפת בתוככי "בני עקיבא": כולו חלוץ, כולו מסור. אחד מאלה שנתנו לרעיון, לתנועה, את הכל - ולעצמם לא השאירו כלום.

ראשון בין ראשונים, בעוז החלטה, בתנופת ביצוע, לא נרתע מקשיים, מסיכונים ציבוריים ואישיים. כך עלה להתישבות בכפר עציון, וכך הלך גם בדרכו האחרונה במסעו לכפר עציון, בעינים פקוחות העפיל ועלה על נתיב העקדה שממנו לא שב.

חיילים חברים נפלו במערכת הישוב, ואנחנו נאמר בלשונו העתיקה: "עולמות נחרבו" - כך כתב שלום היי"ד זמן מה לפני שעולמו נחרב, לפני נפלו בידי בני עוולה, בין ירושלים לחברון.

אדיר חפצנו לראות ולהראות את עולמו של שלום - עולם הרגשותיו ומחשבותיו, שאיפותיו ומפעליו.

היום יאמר: אנו משלמים חוב לשלום קרניאל. אולם הוא היה ודאי אומר לנו: לי אין אתם חייבים כלום. אני רק את חובתי מילאתי.

נמלא אף אנו את חובתנו - גם אליבא דשלום - לעצמנו, ונספר באזני בנינו על חלוצים לוחמים חולמים, בונים ומגינים, אשר יומם התחיל בברכות השחר ונסתיים ב"המאיר לעולם כולו בכבודו".

בועידה השביעית של הפועל המזרחי התאוננו הצירים בנוכחות יושב ראש הנהלת הסוכנות מר דוד בן גוריון על קיפוחו של הפועל המזרחי בעליה, בהתישבות ובעבודה. בתשובתו למתווכחים אמר בין היתר: "אתם מתאוננים על קיפוחים בשטחים שונים, אבל יש עוד מקום שבו אתם מקופחים ואותו אין אתם מזכירים. אתם גם מקופחים בבית הקברות! "איפה הקרבות שלכם למען בנין הארץ?"

מאז זרמו הרבה נחלי דמים. ואנחנו לא רק שאיננו מקופחים בבית הקברות, אלא תופסים בו מקום נכבד ביותר, מיוצגים בו בייצוג גדול בכמות ובאיכות. אולם הללו שדרכם בקיפוח יודעים לקפח גם את בית הקברות שלנו, מגיעים הדברים לידי כך שבמזיד משתיקים את הקרבן הגדול קרבן הציבור של כפר עציון כולו, של בארות יצחק ושל כפר דרום, והוטלה עלינו הדאגה שלא לתת להשכיח את קרבנותינו ולהעמיד את זכר גיבורינו לוחמינו וקדושינו בתודעת הדור. נדאג להוציא ספרים וספרונים כדי שדבר הקדושים יגיע לציבור הרחב, ובמיוחד לדור הצעיר שלנו.

נעלה את נר חייו של שלום קרניאל ז"ל ודבריו שבכתב, כדי שישמש לפה לכל הטוב והיפה שבחלוציות הדתית הבונה והלוחמת, וזכרון לכל אלה שקידשו שם שמים בחייהם ובמותם.

"וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב. ז) - היה אומר רבי אהרון מקרלין: "וצדיק באמונתו יחיה". עלינו לדאוג שטהורי הלב זכי המעש שחיו בתוכנו ימשיכו לשמש לנו מקור חיים, ובאור נשמתם נראה אור.

בלי קשר עם נשמות קדושות כזוהר הרקיע מזהירות, נרד חס ושלוש מטה מטה. עלינו לשמור בלבנו וחיינו את זכר הקדושים!

ערב זה, ערב התיחדות עם נפשו של שלום, מרתית אותנו עד למעמקי נפשנו. עוד רבות זקוקה מדינת ישראל מסירות נפש ולחלוציות. ערב זה צריך להיות לנו למפנה בחיינו. כיצד נעשה חובתנו, שדבר הקדושים והטהורים יעלה ויגיע וייראה.

ערב התיחדות עם נשמה. מתי יש לנשמה מנוחה נכונה? - כשנשמתם מפעילה אותנו.

צמיחתו וגידולו של שלום כולו פלא. אילו התחנך בשיבת מוסר או בחממה חסידית, היינו מבינים יותר את להט אמונתו עומק־תומתה, אולם הוא התחנך בגימנסיה פולנית, ועם זה היה בעל הרגשה יהודית דתית כה עמוקה.

ראיתי בביתו בחברת אבא הנבון ואמא האצילה, וראיתי בין אנשי סלבקוב בליל שבת, בפולחן הדממה המופלאה והשירה העילאית.

נשמה זכה כזאת - מתנת אלקים היא. אשרי מי שזכה לה. שלום היה מן הזוכים, מן הזכים - זך וטהור מאיר ומקרין, מלאך שתעה בדרכו ונקלע לעולם השקר, אולם הצליח לשמור על טהורו, וכנפיו נשארו צחורות מבהיקות כשהיו.

לב טהור ברא לו אלקים ורוח נכון הפיח בקרבו, לבו שהיה פתוח ליופיו של עולם - "מה רבו מעשיך ד'" (תהלים קד. כז), לא יכול היה להתיימש מאדם - יציר כפיו של הקב"ה - ולכן האמין באדם, האמין כי עלה יעלה ותקן יתקן.

כל מי שהיה בחברתו, ששהה במחיצתו, שעבד עמו בתנועה או בשדה, ברכיבה או בכרם, שומר על זכר הימים האלה כעל אוצר יקר.

זכרו של שלום שמור במעמקי לבנו, במקום המיוחד לחויות הנעלות ביותר, בין שורת האישים אשר פארו את עולמנו.

התהלכה בינינו נשמה כה זכה כה טהורה, ואנו לא הפכנוה למקור ברכה לעצמנו ולבנינו.

טרומפלדורים היו לנו בכפר עציון, בבארות יצחק, בכפר דרום, ואנו חוטאים גם להם וגם לעצמנו, בזה שאין אנו דואגים להעלות שמם וזכרם ולהעמידם במקומם הנכון בתודעת הדור הצעיר, דור שהוא כה זקוק לחינוך של אידיאליזם, של מסירות והקרבה.

הנשמה הטהורה*

בהתייחסו עם שמו וזכרו של התלמיד החביב והחבר היקר, ראובן שפורן ז"ל, סוקרים את דרך חייו הקצרה, שנות למודיו בישיבה ושנות שרותו בצבא, בוחנים מחדש דבקו הגמורה בערכיו, נאמנותו העקבית לעקרונותיו, ורשאים לנו להגיד:

ראובן ז"ל יכול לבוא בפני כסא הכבוד, ולומר בכל מלא העונה: "אלקי, נשמה שנתת בי - טהורה היא".

- ראובן ז"ל החזיר את נשמתו לבוראו בעצם טהרתה, ללא פגם וללא רבב.

אולם אנו מה נאמר על הלקחו מאתנו? - אנו נאנקים דום (על פי יחזקאל כד, יז) כי אין מלים בפינו, לא לעצמנו ולא להורים.

ואלמותנו מתפתלת במכאוביה, זועקת בחבליה. קולה הבלתי נשמע מנסר והולך, בוקע חלוני רקיע.

כנראה שבכל דור ודור חוזר הדיבור: "בקרבי אקדש" (ויקרא י, ג). ואף התגובה אחת היא בכל הדורות: - "יודים אהרן" (שם), וגם בניו "הושוו בדמימה" (רש"י ויקרא יא, ב).

זו מדה מיוחדת לישראל "עם קרבו" (תהלים קמח, יז), "עם אלקי אברהם" (שם מז, י).

כך דרשו חז"ל במדרש תהלים פרק כט: "הבו לדי בני אליהם" - [בני אלמים], בנים שיש להם מה להשיב למקום - ואינם משיבים"...

וגדולה מאד מדה זו ונבחנו בה גדולי עולם, שכך שנינו בפסיקתא רבתי (פרשה מז): "איוב - אילו לא קרא תגר כשבאו עליו יסורים, כשם שאומרים עכשיו אלקי אברהם וכו', כך היו אומרים אלקי איוב".

סופר רוסי בעל מחשבה מעמיקה כתב פעם:

"סוד הסוד של היהודים הוא, שאת איוב הם שמעו לא אלפים שנה אלא חמשת אלפים שנה, וכנראה גם שמעו אותו באוזן אחרת"...

אכן, תפס הסופר המעמיק ועמד אל אחד הסודות שלנו, ברם לא זהו סוד הסוד, כי למעלה מעוז תביעותיו של איוב, עומדת השכמת הבוקר של אברהם אבינו בדרכו לעקדה (בראשית כב, ג), שלות נפשו העילאית של יצחק אבינו לשמע הדברים "אלקים יראה לו השעה לעולה, בני" (שם, ח) - והמשך ההליכה המשותפת עם אבא - "וילכו שניהם יחדו" (שם), ומשם נובעת ועולה דומיתו של אהרון ודומיית בניו.

זהו סוד-הסוד...

* דברים לזכרו של בוגר הישיבה, ראובן שפורן הי"ד, הצטרף לצה"ל והתנדב לסיירת "שקד". היה מטובי לוחמיה עד שנפל בקרב. לעלוי נשמתו הוקדשה "ספריית שפורן", המרכזת ספרי אמונה ומחשבה לביסוסם האמוני של תלמידי הישיבה.

ואם הבין אותו סופר כי לשמע דברי איוב יפה יפה, יש צורך באוזן אחרת, באוזן מיוחדת, על אחת כמה וכמה שדומיית אהרון - לא באוזן רגילה ניתן לשמוע אותה, ורק אוזניים פנימיות, אזני בינה שבלב, הן המסוגלות להקשיב לקולה המופלא.

משמע שאבינו הראשון העלה את יסורי אור כשדים לדרגה של מסירות נפש, של קידוש השם, ומבטחן העקדה הפך למקור זכות לישראל עד סוף כל הדורות.

ומזרע אברהם צמחה ועלתה משפחת הכהונה שקיבלה יסורים בהתאפקות, בהתעלות.

יסורי הדמימה ממרקין. הדמימה מטהרת, מקדשת. הדמימה מעלה ומכניסה אל הקודש.

ואכן, אותה דמימה נוראת הוד, של אהרן ושל בניו זיכתה את משפחת הכהונה בעליה בקודש, בכניסה לפני ולפנים - "בזאת יבא אהרן אל הקדש" (ויקרא טז. ב).

כי רק כשעולין בקודש, כשעולין ומעלין, כשעולין ומתעלים למעלה מחיי חולין, למעלה מחיי שעה, מחיי עולם עובר, רק שם "בערפל אשר שם האלקים" (על פי שמות כ. ז), נובעת התשובה לשאלה המציקה, לשאלה שבעולמנו אין עליה תשובה.

"ולא אמרו העברים ברכת ד' אליכם וגו'" (תהלים קכט. ה) אלו אומות העולם שהם עוברים מן העולם (ירושלמי שביעית ד. ג) - ופירש לנו מרן הגר"א קוק זצ"ל: מדוע נקרא שמם אומות העולם? משום שאחיותם היא רק בעולם הזה, החולף והעובר, ואילו בישראל נאמר "וחיי עולם נטע בתוכנו" (מסכת סופרים יג. ו) - אחיות העולם בנו, כי אנו - מקור חיי העולם.

כי נשמת ישראל שהיא למעלה מן העולם, ששרשיה בנצח, היא המנביעה חיים וקיום לעולם.

אשרי מי שנשמתו הישראלית טהורה היא, טהורה ומטהרת, קדושה ומקדשת. זוהרו - מאיר עולם, ממעלות קודש וטוהר - שופעת נהרתו ממרומים.

מקרא כתוב בקהלת (ז. כ) "ראה זה מצאתי, אמרה קהלת, אחת לאחת למצא חשבון, ופירשו חז"ל במדרש שם (ז. מה) - עד מיצוי החשבון"...

- חייבים אנו להתעמק במדותיו "אחת לאחת", בהבחנה ברורה בכל אחת מהן, בכדי "למצא חשבון", בכדי למצות לאורן, לאור מדותיו הזוהרות, את החשבון של עולמנו: זכות וחובה, שכר והפסד.

וראובן שלנו, רצינותו ויחסו האחראי ללמודים, זיכו אותו בהערכה מיוחדת מצד הרמ"ם והמורים.

כנותו, ישרותו וטוב לבו, הקנו לו מעמד מיוחד בין חבריו למחזור בכלל ואצל שכניו לחדר בפרט.

לא ניתן בגבורה פיזית, אולם כח הרצון, חוש האחריות, שהשפיעו על סדר יומו ושקידתו, השיגו את מה שהיו צריכים להשיג, וכך עמד יפה יפה במאמץ של מערכת הלימודים הכפולה (ישיבה ותיכון), והגיע לסיום בהצלחה ניכרת.

פרשת ראובן כחייל - זו קובעת ברכה לעצמה.

אותנו הרשימו במיוחד שתי העובדות הבולטות: ראובן הצנום, ראובן החיזור - חייל מעולה, חייל מוכשר בסיירת.

ראובן נפצע - ועם זה עשה מאמצים לחזור לכושר, לחזור לסיירת, לחזור למבצעים, שבדרך הטבע כרוכים הם בסיכונים.

המעשה הזה של ראובן מזכיר לנו את התיאור של חז"ל במדרש ויקרא רבה פרשת אמור (כו. ז): "נטל [שואל] שלשה בניו ויצא למלחמה, אמר רבי לוי, באותה שעה קרא הקב"ה למלאכי השרת ואמר להם: באו וראו בריה שבראתי בעולמי" - ההליכה הזאת של האב ובניו העמידה בעמידת השתאות גם מלאכי מרום.

מצות עשה של מסירות הנפש בצינעא, מקורה [לדעת רבי עקיבא] בקרא ד"ואהבת את ד' אלקיך וגו' ובכל נפשך" (דברים ו. ה) - אפילו נוטל את נפשך" (בדכות סא. ב). אמנם חז"ל דרשו דרשה נוספת בברייתא יומא פו, א: "ואהבת - שיהא שם שמים מתאהב על ידך", והיינו שפירשו לישנא ד"ואהבת" כאילו היה נקוד "ואהבת".

ונמסר בשמו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שאמר: כשם שחייב אדם מישראל למסור נפשו על ואהבת, כך חייב הוא למסור נפשו גם על ואהבת.

ראובן ז"ל קיים בגופו ונפשו גם מצוה זאת בשלמותה: הוא מסר נפשו גם על ואהבת. גבורת הנפש שלו שבאה לידי גילוי במעשים מרובים, בדקדוקי מצוות שבין אדם למקום, ובתשומת לב מרובה לדברים שבין אדם לחבירו, הגיעה הרחק הרחק מעל ומעבר לגבורתו הגופנית, ודמות אישיותו המוסרית היתה למופת לרבים.

ישנם גבורי גוף, אנשי שם, ואילו הוא שייך לגבורים, גבורי הנפש, עלומי השם... הרבה דברים נעלמו מאתנו מפני שהשתדל להעלימם, אולם המעט שזכינו לראות ולשמע - אל תעלם מהם, נזכור אותם ונתייחד אתם, והיו לנו לעינים. - "וארח צדיקים כאור נגה, הולך ואור עד נכון היום" (חשילי ד, יח).

באסוננו

מדת הדין עלינו התגלגלה. פתע הממתנו השמועה: שמואל שטינפלד נהרג!...

חלחלה עברה את כל הסניפים. מי לא הכירו, מי לא ידעו? בכינוס, בפגישות, במחנה, מי לא נזדמן עם החבר התל אביבי העלוי, הוא היה חיל השורה במלוא מובן המלה. איש החובה והנאמנות, איש המסירות הבלתי מוגבלת. רק תמול עלה ארצה, עדיין לא שלט יפה בשפה, והוא כבר בהנהלת סניף תל אביב. מדריך, מנהל, פועל ועושה, ללא עמל וללא לאות. נעורים תוססים, בלהט, ברנן בחיוד קל על הפנים הרציניים הפשוטים, בריצה, בקפיצה, בסער מעשים.

והנה... כך, פתאום... ובצורה כה נוראה...

???

"די אלקים אתה ידעת" (יחזקאל לו, ג).

דמעות ילדים המרטיבות את קברו יזהירו כזוהר הרקיע את נשמתו הטהורה...